

PRESSMEDDELANDE: Årets folkbildare och Årets förvillare utsedda

Professor **Hans Rosling** utses till Årets folkbildare 2006 av föreningen Vetenskap och Folkbildning. Han får priset för sina folkbildande insatser med att sprida en faktabaserad bild av världens tillstånd och utveckling, särskilt avseende kopplingar mellan folkhälsa och ekonomi. Hans Rosling är en av initiativtagarna till den ideella stiftelsen Gapminder (www.gapminder.org), som tagit fram programvara för att visualisera statistik om och mellan länder och göra den begriplig och tillgänglig för alla. Gapminders arbete har uppmärksammats såväl i Sverige som internationellt. Hans Rosling är en engagerad och engagerande föredragshållare och har medverkat i flera tv- och radioprogram där han ställt frågan om världen blir bättre. Han är medförfattare till en nyligen utkommen bok om global hälsa och håller även kurser i ämnet. Rosling är professor i internationell hälsa vid Karolinska Institutet. Utmärkelsen Årets folkbildare är förenad med ett penningpris på 20 000 kronor.

Till Årets förvillare 2006 utses samtidigt **Svenska Dagbladets Idag-redaktion**, för publiceringen av en grovt vilseledande artikelserie om s.k. energimedecin i augusti 2006. I artikel efter artikel framfördes felaktiga uppgifter om ett antal ovetenskapliga behandlingsmetoder. Energimedecin (näraliggande benämningar: frekvensmedicin, resonansmedicin, kvantmedicin) är samlingsnamn på ett antal löst relaterade behandlingsmetoder och -teorier, som saknar varje form av vetenskapligt stöd och i sin helhet bör betraktas som bluff. Artiklarna i serien var skrivna av frilansjournalisten, akupunktören och shiatsu-terapeuten Suzanne Schönström, som uppenbarligen fått fria händer av Idag-redaktionen. Det borde ha varit lätt för Idag-redaktionen att kontrollera några av alla uppgifter som förekom i artiklarna och snabbt reagera.

Det var inte första gången som Idag-sidan publicerade grova felaktigheter i vetenskapligt avgörbara frågor. Men det är heller inte så att Idag enbart publicerar strunt. VoF önskar framhålla att blandningen av god och undermålig journalistik är oansvarig och särskilt vilseledande i en tidning med uttalade kvalitetsambitioner.

Utförligare information om artikelserien och dess tillkortakommanden finns i en text av prof. Dan Larhammar på VoF:s hemsida: <www.vof.se/arkiv/forvillare-2006.pdf>.

Föreningen Vetenskap och Folkbildning (VoF) har till uppgift att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i en fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. En viktig del av den vetenskapliga folkbildningen är att klargöra vilka frågor som kan respektive inte kan avgöras med vetenskapliga medel. Föreningen försöker granska vilka vetenskapligt grundade argument som finns för – eller emot – kontroversiella fenomen som astrologi, healing, homeopati, slagrutor, telepati, UFO och så vidare. Föreningen är öppen för alla som stöder dess syfte. Allt arbete i föreningen sker ideellt.

Föreningen ansluter sig till den politiska demokratins principer. Föreningen är partipolitiskt neutral och obunden i religiösa trosfrågor.

En definition av vetenskap är viktig: Vetenskap är det systematiska sökandet efter sådan kunskap som inte beror på den enskilde individen, utan som envar skulle kunna återfinna eller kontrollera. Pseudovetenskap är utsagor som inte är baserade på vetenskap men som framförs på ett sådant sätt att de skall ge intryck av att vara vetenskapligt grundade.

Föreningen utger tidskriften *Folkvett* och utser Årets folkbildare och Årets förvillare. Dessutom ordnas mötes- och föredragsverksamhet.

För ytterligare information, se <www.vof.se>, eller kontakta Jesper Jerkert, ordförande i VoF, tel. 08-280603 (hem), e-post j.jerkert@vof.se.

Föreningen kan också kontaktas på info@vof.se.

Tidigare utmärkelser

Årets folkbildare

- 2005: *Nils Uddenberg* för hans kunniga och tänkvärda beskrivningar av människan och hennes historia med utgångspunkt från såväl humaniora som biologi.
- 2004: *Robert Aschberg* för att han gjort något så ovanligt i svenska medier som att kritiskt granska otroliga påståenden.
- 2003: *Marie Rådbo* för hennes engagerade arbete med att sprida kunskap om naturvetenskapens arbetssätt och resultat.
- 2002: *Olav Hammer* för hans balanserade och pedagogiska böcker om nyandlighetens historia och orsakerna till människors tro på pseudovetenskap.
- 2001: *Torbjörn Fagerström* för hans klagörande beskrivningar av biologi och betydelsen av grundforskning.
- 2000: *Gunilla Myrberg* för hennes oförtröttliga folkbildande insats som radiomedarbetare i medicinska frågor.
- 1999: *Georg Klein* för hans klarsynta och humanistiska beskrivningar av vetenskap, människor och kultur.
- 1998: *Zenon Panoussis* för hans självupppoffrande mod att lägga ut Scientologskrifter på Internet.
- 1997: *PC Jersild* för hans författarskap om människans natur.
- 1996: *Lilian Öhrström* för hennes undersökande journalistik om faran med "dolda minnen" för rättssäkerheten.
- 1995: *Harriet Svenhard* för hennes kamp mot auktoritära sekters tankeförtryck.
- 1994: *Bengt af Klintberg* för hans upplysningsverksamhet mot mytbildning och fördomar.
- 1993: *Hans-Uno Bengtsson* för hans förmåga att förena god underhållning med pedagogik på högsta nivå.
- 1992: *Peter Paul Heinemann* för hans verksamhet som radiodoktor.
- 1991: *Bodil Jönsson* som avmystifierat fysiken och gjort den begriplig.
- 1990: *Skalman* (tecknad av *Rune Andréasson*) för hans avslöjanden av fördomar och vidskepelser.
- 1989: *Gunnar Rossell* för hans medicinska journalistik
- 1988: *Klas Fresk* för hans insatser för Tom Tits experiment i Södertälje.
- 1987: *Hans Rehnvall* för hans populärvetenskapliga TV-program

Årets förvillare

- 2005: *Ella Bohlin* för hennes vilja att jämställa skapelsetro med vetenskap i svenska skolor.
- 2004: *Olle Johansson* för hans mångåriga, lika tvärsäkra som onyanserade varningar för allehanda negativa hälsoeffekter av elektromagnetiska fält.
- 2003: *Kanal 5* för programserien "Förnimmelse av mord", som bidragit till att sprida vanföreställningar och till att underlätta för charlataner att skaffa sig inflytande över andra människors liv.
- 2002: *NBV i Örebro län och dess chef Rosemarie Johansson* för att ha ordnat pseudovetenskapliga aktiviteter.
- 2001: *Mats Molén* för hans förnekande av evolutionen utifrån pseudovetenskapliga resonemang.
- 2000: *Susanna Ehdin* (numera *Sanna Ehdin*) för hennes hälsofarliga råd om kost och hälsa baserade på hennes vantolkningar av vetenskapliga studier.
- 1999: *Eva Moberg* för hennes vetenskapsfientliga idéer och okritiska propagerande för pseudovetenskap såsom telepati och healing och andra aktiviteter inom New Age.
- 1998: *Erland Lagerroth* för hans enträgna försök att göra en ytligt mystifierande attityd till naturvetenskapen akademiskt respektabel.
- 1997: *Länsarbetsdirektör Toni Ivergård* för att ha ansvarat för att arbetslösa skickas på New Age-inspirerade kurser.
- 1996: *Kommittén för det s.k. alternativa nobelpriset* (The Right Livelihood Award) som utsett en homeopat till ett prestigefyllt pris.
- 1995: *Nils-Axel Mörner* som med sina slagrutekurser pådyvlat studenterna sedan länge motbevisade myter.
- 1994: *Lotta von Arnold* för sina insatser i samband med den s.k. Peace in mind-festivalen.
- 1993: *Sassa Åkervall* för sin programserie om det övernaturliga i TV3.
- 1992: *Catrin Jacobs* för sina okritiska TV-program om astrologi.
- 1991: *Jens Tellefsen* som spridit vantolkningar och missförstånd om fysiken.
- 1990: *TV4* för programserien "Sjunde sinnet".
- 1989: *Den statliga alternativmedicinkommittén* som avstod från att ta reda på vilka positiva och negativa effekter som olika behandlingsmetoder har.
- 1988: *Amelia Adamo* för den okritiska journalistiken i Aftonbladets söndags- och hälsobilagor.
- 1987: *Dag Stålsjö* för sina okritiska TV-program om bl.a. evighetsmaskiner, slagrutor och fornsvensk historia.